

Gorzyń_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	międzychodzki	
Gmina	Międzychód	
Miejscowość	Gorzyń	PMI_GRZ

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	21.10.2013	Miejsce wykonania	Biuro
Czas trwania	1 godzina	Forma i wielkość	Plik Audio/MP3 56,2 MB
Przeprowadzający	R.J.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PMI_GRZ_01	M	46	sołtys wsi Gorzyń	

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	„Inna nazwa Gorzynia to Willich to co ja pamiętam z przekazów ustnych czy babci czy kogoś a pierwsza wzmianka o Gorzynie jest w 1415 roku i to właścicielami wtenczas byli Gorzyńscy dlatego Gorzyń”.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	„Górka Chmielewskiego, bloki de Golle to bloki które zostały wybudowane jak we Francji rządził de Goll i to było związane z jakimiś wydarzeniami również we Francji, Górka Chmielewskiego jest to górka gdzie się idzie na dworzec kolejowy we wsi i to od nazwiska bo tam był kolejarz Chmielewski i tam na górkę chodziliśmy zawsze jeździć na sankach”.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	„Legenda to tak trudno mi jakoś skojarzyć jakiejś legendy. Fakt jest taki, że w połowie XVIII wieku stacjonowały wojska cesarskie i tu się miała odbyć jakaś parada podejrzewam, że to te pola jak się jedzie na Poznań.”

Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	<p>„Tak często przynajmniej jak ja byłem dzieciakiem, jeszcze za takich młodych lat dziecięcych to nawet wspólnie siostra mama, każdy stawiał swojego buta i się przekładało i który pierwszy wyjdzie za próg albo dojdzie do ściany. Jako młodzież jako dzieciaki organizowaliśmy sobie w takiej salce teraz w zeszłym roku bo mamy nową świetlicę pierwszy raz zorganizowaliśmy Andrzejki dla dzieci także było zabawy co niemiarą”</p> <p>Respondent przytacza tradycje wróżb na Andrzejki. Jedną z nich było lanie wosku przez dziurkę od klucza do zimnej wody a następnie odczytywanie znaczenia rzuconego cienia przez powstały wosk. Kolejną wróżbą było ustawianie butów, który but pierwszy dotknie ściany czy wyjdzie za próg ta panna lub kawaler pierwsza/y wyjdzie za mąż lub się ożeni.</p>
2.	św. Marcina/11 listopada	<p>„Kiedyś tato piekł teraz już nie piecze wszyscy idziemy na łątwiznę, tato piekł z powidłami rogałe drożdżowe”</p> <p>Respondenci nigdy nie piekli tradycyjnych rogali Marcinkowskich.</p>
3.	Adwent	Nie ma tradycji.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	<p>„Mikołajki tak do tej pory robimy sobie jakieś tam drobne upominki najczęściej słodczyce, dzisiaj raczej odchodzi się już od czyszczenia tych butów”</p> <p>Respondent przytacza tradycję czyszczenia butów i wystawiania ich w widoczne miejsca, w które to buty Św. Mikołaj miał przynosić małe upominki najczęściej były to słodczyce. Mikołajki odbywają 6 grudnia.</p>
5.	Wigilia	<p>„U nas tak właściwie podobnie...”</p> <p>Respondent przytacza wypowiedź PMI_GRZ_02</p> <p>„Drzewko mamy prawdziwe stoi do Trzech Króli, jest dodatkowe nakrycie, w tradycji jest Pasterka o 24, jest karp”</p> <p>...u nas taką jedną z potraw Wigilijnych były kluski z makiem one były w dwóch rodzajach były robione z bułką i z makaronem, barszcz oczywiście też, sianko jest w miarę możliwości jeśli się uda pozyskać, u nas też zawsze była kapusta z grzybami na Wigilię, czasami wieszamy jemiolę jak się przypomni.</p>

6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	„Zazwyczaj rodzinie odwiedza się najbliższą rodzinę” Respondenci spędzają w gronie rodzinnym. Nie ma z tymi dniami żadnych tradycji.
7.	Sylwester/Nowy Rok	„Kiedyś wynosili tu bramy ale teraz zanikło” W wioskach był zwyczaj wystawiania bram następnie chowania je j. Była to forma psikusów.
8.	Trzech Króli	„Tutaj dzieci chodzą są poprzebierane za Króla Heroda, za śmierć z kosą za anioła i mają tą gwiazdę, przychodzą zaśpiewają kolędę, wchodzi do domu i częstujemy ich albo plackiem ale najczęściej słodyczami. Na drzwiach jest zwyczaj pisania poświęconą kredą C+M+B. U mnie to jeszcze pamiętam babcia okadzała we futrynie świecą malowała trzy krzyże tym dymem ze świecy to to pamiętam, nie pamiętam co to miało znaczyć” Respondentka przytacza tradycję pisania poświęconą kredą na drzwiach trzech liter C+M+B=bieżący rok, respondentka nie wie skąd taki zwyczaj, został on przekazany z pokolenia na pokolenie. Litery według respondentki oznaczają KACPER, MELCHIOR, BALTAZAR.
9.	Kolędnicy	Nie ma zwyczaju.
10.	MB Gromnicznej	„Idzie się ze świecą do Kościoła, w domu rodzinnym w czasie burzy zapalało się Gromnicę ja akurat nie zapalam w czasie burzy.”
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	„Podkoziółek jest niekoniecznie odbywa się we wtorek i trwa do 24 nieraz przekłada się go na sobotę bo to wiadomo dzień wolny w tygodniu wszyscy idą do pracy. Ten wtorek jakoś tak nie pasuje. Na Tłusty Czwartek to się zawsze pączki piekło z powidłami ”
12.	Topienie Marzanny	„Było kiedyś funkcjonuje to jeszcze w szkołach jak jeszcze chodząc do szkoły średniej też topiłem Marzannę ale tak żeby w środowisku wiejskim się zbierało na pierwszy dzień wiosny to nie.”
13.	Środa Popielcowa	„Woreczki z popiołem się uwieszało i do Kościoła coś tam kojarzę z tymi woreczkami przez mgłę” Respondentka przytacza zwyczaj zawieszania na szpilce małych woreczków wypełnionych popiołem jako forma psikusów.

14.	Śródpoście	Brak informacji.
15.	Niedziela Palmowa	„To wiadomo do Kościoła święcenie palm. Palemki to się chodzi na bazie się wyczekiwało gdzie już są bazie, teraz to wszystko idzie na łatwiznę. U nas po poświęceniu jedną bażkę trzeba było zjeść dla zdrowia”.
16.	Triduum Paschalne	„Ojciec zawsze pamiętam i wpadał rano i mówił Boże rany biją barany i dostawałem a co”.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	„Zając przychodzi i gdzieś zostawia w pobliżu domu i potem dzieci chodzą i szukają i się mówi ciepło, zimno, gorąco”.
18.	Poniedziałek Wielkanocny	„Tak leją się w śmingusa dyngusa, przynajmniej jak ja byłem młody i głupi przynajmniej tak to się działo laliśmy się wiadrami. Dzisiaj to już nie jest tak modne i fajne”.
19.	Zielone Świątki	„Nic nie kojarzę”.
20.	Boże Ciało	„Procesja jest i w Kamionnie i w Międzychodzie ale ja jak jeżdżę to jeżdżę do Międzychodu, te ołtarze to jest tak różnie na przykładzie Kamionny i tak przypada że na Boże Ciało co drugi rok przystrajają 4 wsie, na zakończenie oktawy jest podobnie, że też się wsie wymieniają. Z ołtarza zabiera się gałązkę brzozy chyba dla szczęścia. Jest przywożona do wazonika i tak długo stoi aż nie opadnie.”
21.	św. Jana	Nie ma tradycji.
22.	MB Zielnej	„Dzisiaj już raczej tych bukietów nie robią”.
23.	MB Siewnej	Nie ma tradycji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Respondenci uczestniczą w Mszy za dusze zmarłych, która odbywa się albo na cmentarzu albo w Kościele, przystrajają groby najczęściej kwiatami oraz zniczami. Zazwyczaj wieczorem respondent jeszcze raz udaje się na cmentarz, zapalić pozostałe znicze.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	„Na zakończenie oktawy Bożego Ciała robi się takie małe wianuszki”.

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	„Są zawsze było praktykowane w wózekkach jak się wyjeżdżało musiała być czerwona wstążeczka podwieszona albo miało mieć dziecko coś czerwonego ubrane żeby nikt dziecka nie ociotował tak się mówiło. Ja się kąpałem w czarciu żebro i uważam, że to jest fantastyczna sprawa i to zioło pomaga i leczy zawsze mnie mama kąpała jak byłem chory, zawsze chodziłem z babcią po te czarce żebro, trzeba było patrzeć jak się układają te zawiesziny i to trzeba się było myć trzy razy jednego dnia, na pewno woda nie była wylewana do ubikacji na pewno gdzieś na zewnątrz”.
2.	Ślub i wesele	„Pół teram dzień przed weselem mieszkańcy zbierali się przed domem a jak powstały bloki przed wejście do bloku i było tłuczenie szkła śpiewanie różnych przyśpiewek np. sini du sini du a w komodzie dziura żeni się żeni się Grzelachowskiego córa, uczestniczyłem też w tych pół teramach teraz robi się tydzień przed nie robi się go nawet w domu tylko w restauracji takie wygodnictwo, przedtem przychodzili ci co też byli zaproszeni na wesele, tłuczenie szkła.”
3.	Śmierć i pogrzeb	„Kiedyś wiem, że ktoś kto umarł to był w domu do momentu pochówku i z domu odprowadzaliśmy go z Gorzyna do Kamionnej. Trumna była w domu okna otwarte, każdy kto chciał przyjść to mógł przyjść pożegnać się z nim, różaniec był odmawiany przez te trzy dni też w domu, każde krzesło odwracali i to było związane żeby ten duch nie wrócił, lustra były zasłaniane jak wynosili tą trumnę, różaniec, książeczka wkładano do trumny i coś co było osobistą rzeczą co nieboszczyk coś tam za życia zawsze przy sobie nosił miał”.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Brak informacji.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		„U nas to taka typowa kuchnia wielkopolska, teraz mi trudno coś skojarzyć. Tak zwana zupa dookoła ogródka wszyscy mówili u nas ślepe ryby na to, to taka jarzynowa”.

III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	„Krzyż przy torach kolejowych. Jest kapliczka, która powstała w latach 90-tych i jest na skraju wsi, powstała z inicjatywy mieszkańców tak samo jak Krzyż tylko on stoi na pewno dłużej, ja go pamiętam jak żyję, zawsze chodziłem na religię do Kamionny i ten Krzyż zawsze tam stał, może on sięgać okresu wojennego czy krótko po wojennego”.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Brak informacji.
6.	Lokalne odpusty	Brak informacji.
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	„Dożynki się tu nie odbywają, kiedyś się odbywały jak był Rolniczy Zakład Doświadczalny za poprzedniego systemu, wtedy co roku dyrekcja organizowała dożynki dla pracowników były jakieś tam konkursy przed zabawą taneczną był wręczany wieniec dyrektorowi, byli nagradzani robotnicy którzy wyrabiali 100 czy 150% normy na dzień dzisiejszy się nie organizuje”.
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	„Teraz był drugi taki festyn Turniej Sołectw o Złotą Pyrę, inicjatorem jestem ja. Cały festyn polega na tym, że zapraszamy do konkurencji sąsiednie sołectwa i każda konkurencja ma związek z pyrą, jakieś zbieranie ziemniaków, najdłuższa obierka, plyndze są z ziemniaków mamy potem taką

		grochówkę w przyszłym roku mają być szare kluchy dla dzieciaków jest taka fajna konkurencja robią ludziki z ziemniaków.”
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.